

Yrkande M, L, C, S
Särskilt Yttrande KD

2021-02-10 2.1.7

Tilläggsyrkande angående - Redovisning av uppdrag att ta fram en aktuell lägesanalys av hotbilden samt ta fram en riktlinje mot våldsbejakande extremism och radikalisering

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att komplettera remissunderlaget med förslagen till nya åtgärder för att stärka arbetet mot våldsbejakande extremism och radikalisering som redovisas under rubriken ”Förslag på åtgärder med anledning av läges- och hotbilden” i syfte att stämma av hur väl de föreslagna riktlinjerna samt arbetet i dag fångar upp dem.

Yrkande

Stadsledningskontoret har återkommit med förslag på nya riktlinjer och åtgärder för arbetet mot våldsbejakande extremism och radikalisering i syfte att motverka den extrema miljön och förebygga radikalisering. Med hjälp av gemensamma riktlinjer för Göteborgs Stad kan förmågan att motverka våldsbejakande extremism och radikalisering stärkas genom tydligare ansvarsfördelning mellan kommunens styrelser och nämnder. Genom detta kan stadens arbete effektiviseras.

Arbetet mot den våldsbejakande extremismen och radikaleringen är otroligt viktigt. Således menar vi att inte bara riktlinjerna utan även dem föreslagna åtgärderna behöver skickas till stadens nämnder och styrelser. På så sätt kan såväl ansvarsfördelningen och förväntningarna tydliggöras och riskerna minska att riktlinjerna missar viktiga aspekter.

Enligt läges- och hotbilden finns det en risk att våldsbejakande grupperingar försöker ta sig in i det offentliga systemet på flera olika sätt. Genom att skicka ut såväl förslagen som de nya riktlinjerna vill vi förebygga antidemokratiska grupperingars försök till påverkan.

Återremissyrkande
2021-02-05

(Vänsterpartiet, Miljöpartiet)

Ärende 2.1.7

Yrkande angående – Redovisning av uppdrag att ta fram en aktuell lägesanalys av hotbilden samt ta fram en riktlinje mot våldsbejakande extremism och radikalisering

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Kommunstyrelsens uppdrag 2020-10-14 § 837 till stadsledningskontoret att återkomma med en aktuell lägesanalys av hotbilden från den islamistiska, andra religiösa grupper, den våldsbejakande autonoma miljön, samt mellan olika etniska grupper i Göteborg, förklaras fullgjort.
2. Stadsledningskontorets förslag till Göteborgs Stads riktlinje för arbetet mot våldsbejakande extremism och radikalisering återremitteras för att göras mer tillämpbar.

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

Kommunfullmäktiges uppdrag i budget för 2020 till kommunstyrelsen att, i samverkan med relevanta aktörer och utifrån nuvarande lägesbild över radikalisering och våldsbejakande extremism i Göteborg, ta fram förslag till nya åtgärder för att motverka den extrema miljön och förebygga radikalisering, förklaras fullgjort.

Yrkandet

I arbetet mot våldsbejakande extremism är det angeläget att de styrdokument som tas fram också går att använda. Annars blir det bara plakatpolitik. Vi rödgrönrosa anser att den riktlinje som tagits fram behöver revideras på flera punkter innan den kan skickas ut på remiss. Framför allt handlar det om skrivningarna om att upptäcka individer eller föreningar som ”kan ha en koppling till våldsbejakande extremistiska miljöer” samt ”samröre eller inflytande från individer, grupper och strukturer med koppling till våldsbejakande extremistiska miljöer”. Vad en koppling eller en struktur i detta sammanhang innebär är mycket oklart. Skrivningarna insinuerar att det ska räcka med en obekräftad misstanke om att någon individ kan ha koppling till våldsbejakande extremism för att tex inte få hyra en lokal eller ta ett arbete. En godtycklig bedömning om att någon kan ha en koppling till våldsbejakande extremism skapar en rättsosäkerhet och riskerar att leda till fördomsbaserade lokala riktlinjer och att enskilda göteborgare inte bedöms utifrån faktiska belägg. Det skulle vara väldigt svårt för stadens alla nämnder och bolag att både praktiskt och etiskt tillämpa sådana skrivningar.

Som vi tidigare har påpekat anser vi det svårt att komma åt problemet med våldsbejakande extremism via rekryteringsprocessen utan att riskera hamna i ett läge där lagar och demokratiska värderingar riskerar att sättas ur spel. Som exempel kan nämnas att offentliga arbetsgivare inte får efterfråga människors politiska eller religiösa tillhörighet. Eftersom frågan om att säkerställa rutiner i stadens rekryteringsprocess fortfarande utreds anser vi att detta inte bör ingå i den nu föreslagna riktlinjen. När den utredningen är klar kan riktlinjen uppdateras utifrån utredningens slutsatser.

Det är också viktigt att vara noga med begreppen. Genomgående används ordet radikalisering på ett sätt som innebär vägen in i att bejaka våld i politiskt eller ideologiskt syfte. I detta sammanhang bör det alltid förtydligas att det är våldsbejakande radikalisering som åsyftas, eftersom ordet radikal kan betyda många olika saker. Vi vill se ett nytt förslag på riktlinje som är tillämpligt i praktiken, som kan ge förvaltningar och bolag praktiskt stöd i frågan. Det nu liggande förslaget riskerar att bli en oanvändbar pappersprodukt.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-12-15

Diarienummer 0330/20

Diarienummer 0887/19

Handläggare

Zan Jankovski, Linda Sjöström

Telefon: 031-368 01 55

E-post: zan.jankovski@stadshuset.goteborg.se

Redovisning av uppdrag att ta fram en aktuell lägesanalys av hotbilden samt ta fram en riktlinje mot våldsbejakande extremism och radikalisering

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Kommunstyrelsens uppdrag 2020-10-14 § 837 till stadsledningskontoret att återkomma med en aktuell lägesanalys av hotbilden från den islamistiska, andra religiösa grupper, den våldsbejakande autonoma miljön, samt mellan olika etniska grupper i Göteborg, förklaras fullgjort.
2. Kommunstyrelsen remitterar utan eget ställningstagande, stadsledningskontorets förslag till Göteborgs Stads riktlinje för arbetet mot våldsbejakande extremism och radikalisering, i enlighet med bilaga 3 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, till samtliga nämnder och styrelser, med begäran om yttrande senast 2021-05-20.

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

Kommunfullmäktiges uppdrag i budget för 2020 till kommunstyrelsen att, i samverkan med relevanta aktörer och utifrån nuvarande lägesbild över radikalisering och våldsbejakande extremism i Göteborg, ta fram förslag till nya åtgärder för att motverka den extrema miljön och förebygga radikalisering, förklaras fullgjort.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade 2019-05-29, § 431, att uppdra åt stadsledningskontoret att ta fram en riktlinje i arbetet mot våldsbejakande extremism och radikalisering. I kommunfullmäktiges budget för 2020 fick kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag till nya åtgärder för att motverka den extrema miljön och förebygga radikalisering. Stadsledningskontoret fick 2020-10-14, § 837, i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen med en aktuell lägesanalys av hotbilden från den islamistiska, andra religiösa grupper, den våldsbejakande autonoma miljön, samt mellan olika etniska grupper i Göteborg. Dessa tre uppdrag har hanterats gemensamt av stadsledningskontoret.

Analysen av läges- och hotbilden i Göteborg visar att våldsbejakande extremism är mindre synligt i Göteborg 2020, i relation till 2018. Lägesbilden visar dock påverkan från grupperingar som tar avstånd från demokrati och grundläggande mänskliga rättigheter. För att motverka våldsbejakande extremism och radikalisering, samt antidemokratiska

strömningar, krävs att samtliga nämnder och styrelser i sin riskhantering identifierar eventuell påverkan och säkerställer adekvat kompetens bland medarbetare. Det krävs även ökad samverkan inom staden.

Stadsledningskontoret föreslår en riktlinje som tydliggör det gemensamma ansvaret, men även lägger särskilt ansvar på utpekade nämnder. Riktlinjen föreslås sändas på remiss till samtliga nämnder och styrelser.

Bedömning ur ekonomisk dimension

De insatser som sker för att motverka våldsbejakande extremism och radikalisering sker framförallt inom ramen för kommunens grunduppdrag och bedöms ingå inom den ekonomiska ramen för dessa.

Socialnämnderna har fått ökad ram 2021-2022 för stadens Trygg I arbete, inom vilket stadsledningskontoret ser att majoriteten av insatserna ska genomföras. Socialnämnderna har i kommunfullmäktiges budget även fått uppdraget att stärka insatserna riktade mot barn och unga som vistas i våldsbejakande extremistiska miljöer.

Insatser för att öka kunskapen om våldsbejakande extremism och radikalisering är en åtgärd som kan variera i omfattning och kostnad utifrån nuläges- och ambitionsnivå. Center mot våldsbejakande extremism har i uppdrag att ta fram en grundläggande, kostnadsfri digital utbildning som med fördel skulle kunna användas för majoriteten av nämnder och styrelser i staden, och kostnad för detta bedöms ingå inom ordinarie budgetfördelning. Eventuell ytterligare kostnader kan tillkomma för de nämnder som enligt riktlinjen får ansvar för att ge fördjupad kunskap till medarbetare.

Kommunstyrelsens ansvarsområden enligt riktlinjen bedöms rymmas inom budget. Det är i sak inga nya uppdrag som tillkommer, utan ett tydliggörande av ansvarsområden som härrör från kommunstyrelsens beslut 2019-05-29, § 431.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret inte har funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

De våldsbejakande extremistiska miljöerna och individer med kopplingar till dessa påverkar göteborgsamhället på olika sätt. Genom att synas, sprida propaganda och desinformation vill man påverka och polarisera samhället med syfte att ställa grupper och individer mot varandra, skapa misstro och minska tilliten till samhällets institutioner.

De olika våldsbejakande miljöerna agerar och riktar in sig på olika bostadsområden utifrån var de tror att de kan få mest inflytande. Generellt är påverkan tydligast i de socioekonomiskt svagare bostadsområdena. Närvaron i den vardagliga miljön av kriminella nätverk, organiserad brottslighet och våldsbejakande extremism utgör en risk att det skapas en negativ uppväxtmiljö som påverkar barn och unga särskilt hårt. Det finns därmed en risk att barn och unga rekryteras in i dessa miljöer. Barn och unga drabbas även av att föräldrar, vårdnadshavare, andra familjemedlemmar och släktingar lever i kriminella och/eller våldsbejakande extremistiska miljöer.

Lägesbilden visar också på att hot och våld mot funktioner som arbetar för att upprätthålla demokratin förekommer. Dessa riktar sig mot såväl tjänstepersoner som aktiva inom föreningslivet, trossamfund och andra organisationer inom civilsamhället. I förlängningen finns det risk att medborgares grundläggande fri och rättigheter begränsas eller i värsta fall hotas.

På individnivå utgör radikaliserings och i förlängningen rekrytering in i våldsbejakande extremism ett problem. Det finns flera olika typer av riskgrupper och riskindivider som är måltavlor för propaganda, rekryteringsförsök och påverkan från de olika våldsbejakande extremistiska miljöerna. Särskilt utsatta och sårbara grupper är barn och ungdomar, personer med psykisk ohälsa, kognitiva funktionsnedsättningar samt i växande grad även kvinnor.

Bilagor

1. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2019-05-29 § 431
2. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2020-10-14 § 837
3. Förslag till Göteborgs Stads riktlinje för arbetet mot våldsbejakande extremism

Ärendet

Stadsledningskontoret redovisar i detta tjänstutlåtande tre uppdrag kopplade till arbetet mot våldsbejakande extremism och radikalisering.

- riktlinje i arbetet mot våldsbejakande extremism och radikalisering
- förslag till nya åtgärder för att motverka den extrema miljön och förebygga radikalisering.
- en aktuell lägesanalys av hotbilden från den islamistiska, andra religiösa grupper, den våldsbejakande autonoma miljön, samt mellan olika etniska grupper i Göteborg

Ansvarsfördelningen mellan kommunstyrelsen och nämnder/styrelser tydliggörs i riktlinjen. Riktlinjen föreslås sändas på remiss till samtliga nämnder och styrelser.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2019-05-29, § 431, att uppdra åt stadsledningskontoret att ta fram en riktlinje i arbetet mot våldsbejakande extremism och radikalisering. Samtidigt beslutades att det strategiska samordningsuppdraget mot våldsbejakande extremism, som tidigare var placerad på Social resursförvaltning, skulle flyttas till stadsledningskontoret. I kommunfullmäktiges budget för 2020 fick kommunstyrelsen i uppdrag att, i samverkan med relevanta aktörer och utifrån nuvarande lägesbild över radikalisering och våldsbejakande extremism i Göteborg, ta fram förslag till nya åtgärder för att motverka den extrema miljön och förebygga radikalisering.

Stadsledningskontoret fick 2020-10-14, § 837, i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen med en aktuell lägesanalys av hotbilden från den islamistiska, andra religiösa grupper, den våldsbejakande autonoma miljön, samt mellan olika etniska grupper i Göteborg. Social resursnämnd har i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen med en aktuell lägesanalys av hotbilden från den radikalnationalistiska miljön mot invånare i Göteborg samt att utifrån en aktuell hotbild föreslå skyddsåtgärder för att skydda invånare i Göteborg som riskerar att utsättas för hot eller våld från den radikalnationalistiska miljön.

Tidigare styrning inom våldsbejakande extremism

Kommunfullmäktige antog i september 2016 en plan för arbetet mot våldsbejakande extremism. Planen var en fortsättning på den strategi mot våldsbejakande extremism som social resursnämnd tog beslut om i mars 2015 (Dnr 0220/15).

I planen framgick att den ska följas upp och revideras samt att en ny plan ska tas fram som ska bygga på en lokal lägesbild av situationen gällande våldsbejakande extremism. En lägesbild presenterades för Social resursnämnd 2018-02-21, § 50. Planen följdes upp i maj 2018.

Planen behandlas i aktualitetsprövning för 2021 och kommer föreslås fortsätta gälla även för 2021, eller fram till dess att den upphävs i samband med särskilt beslut. Planen belyser att arbetet mot våldsbejakande extremism sker inom ramen för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet. Kommunstyrelsens uppdrag 2019-12-09, § 936, till stadsledningskontoret att, med stöd av social resursnämnd, ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet. En inriktning för arbetet med nytt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande program antogs av kommunstyrelsen 2020-08-19, 583. Det nya programmet kommer, likväl som det nuvarande programmet Dialog och Samarbete, inbegripa mål och strategier som även

pekar ut riktningen i arbetet mot våldsbejakande extremism. Grunden i det förebyggande arbete som beskrivs i programmet utgör även en viktig grund i stadens arbete mot våldsbejakande extremism. Ett nytt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande program kommer att redovisas för kommunstyrelsen under vår 2021 och i samband med detta behandlas även planen mot våldsbejakande extremism.

Koppling till andra beslut och styrande dokument

Arbetet mot våldsbejakande extremism sker framförallt inom ramen för de grunduppdrag som finns inom olika verksamhetsområden som staden ansvarar för. De senaste åren har kommunstyrelsen och kommunfullmäktige fattat ett antal beslut som ökar möjligheterna att motverka våldsbejakande extremism och radikalisering.

Kommunfullmäktige antog 2019-11-21, § 4 Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Flera av insatserna i planen berör även arbetet mot våldsbejakande extremism och radikalisering.

Göteborg Stad har under 2019 och 2020 skärpt arbetet med föreningsbidrag och uthyrning av lokaler, vilket begränsar våldsbejakande och extremistiska organisationers möjligheter att bedriva verksamhet. I de nya riktlinjerna för föreningsbidrag, som antogs av kommunfullmäktige 2019-09-12, § 33, tydliggörs att föreningar som uppbär ekonomiskt stöd av kommunen måste verka efter grundläggande demokratiska principer och mänskliga rättigheter. Detta regleras även i riktlinjerna för uthyrning av lokaler, som antogs av kommunfullmäktige 2020-11-12 § 21, där det även framgår att uthyrning inte får ske till organisationer, arrangemang eller aktiviteter som bedöms kunna ge en positiv hållning till våld.

Kommunfullmäktige beslutade i 2019-06-11 §22 om policy och riktlinjer för avhopparverksamhet. Målgruppen för avhopparverksamheten breddades och inkluderar nu även den som väljer att lämna en våldsbejakande extremistisk miljö och som därför har en latent eller konkret hotbild kopplad till sig. I beslutad budget för 2021 har kommunstyrelsen även fått i uppdrag att utreda hur avhopparverksamheten kan stärkas.

Kommunstyrelsen har, tillsammans med stadsledningskontoret, startat en dialog med civilsamhällets organisationer om hur samverkan kan stärkas inom ramen för Överenskommelsen och om behov av genomförandeplan och en eventuellt ny handlingsplan. Detta i enlighet med beslut i kommunstyrelsen 2019-10-09 §739.

Kommunfullmäktige har även uppdragit till kommunstyrelsen, i 2020-05-14, § 31, att tillsammans med berörda nämnder, skapa kontinuerlig lägesbild i staden. Stadsledningskontoret har nu ett pågående arbete med centrala lägesbilder för staden som inbegriper brottsutsatta och otrygga platser, men också de bakomliggande mekanismerna till att platserna är brottsutsatta och otrygga. En central lägesbild kommer att redovisas kvartal 1 2021.

Göteborgs Stad arbetar sedan flera år utifrån en modell som kallas Trygg-I modellen, där målet är att tryggheten ska öka och brottsligheten minska. I kommunfullmäktiges budget för 2021 framgår att de fyra socialnämnderna har ansvar för det lokala trygghetsarbetet och får i uppdrag att fortsätta arbeta med modellen Trygg i Göteborg. Socialnämnderna får även i uppdrag att stärka insatserna riktade mot barn och unga som vistas i våldsbejakande extremistiska miljöer samt uppdrag att stärka samverkan med

civilsamhället. Samtliga av dessa uppdrag är en del i arbetet mot våldsbejakande extremism och radikalisering.

Stadsledningskontoret har på uppdrag av kommunstyrelsen 2018-08-22 § 676, tillsammans med byggnadsnämnden och trafiknämnden, tagit fram förslag till policy för säkerhetsåtgärder i planering av stadsmiljöer. Syftet med policyn är att säkerställa att säkerhetsaspekten inkluderas i stadens planeringsprocess och utformning av stadsmiljö. Syftet är vidare att förhindra eller minimera risken för brott.

I kommunstyrelsen 2019-08-28, § 632, fastslogs ett antal metodstrategier för att stödja tjänstepersonsrollen mot organiserad brottslighet. Inriktningen var metoder för att motverka och hantera otillåten påverkan. Sedan dessa har ett strategiskt kompetensteam skapats på stadsledningskontoret bestående av kompetens inom HR, juridik och säkerhet. Ett utbildningsstöd har implementerats, som bland annat ingår i introduktion till nya chefer i staden. Arbetet återrapporterades till kommunstyrelsen i delårsrapport mars 2020.

Stadsledningskontoret har dessutom fått i uppdrag av kommunstyrelsen (2020-11-11, § 924) att säkerställa att stadens rutiner för nyanställning av fast och vikarierande personal förhindrar rekrytering av personer med av polisen, säkerhetstjänst eller annan rättsvårdande myndighet konstaterad koppling till organiserad brottslighet eller våldsbejakande extremism. Om gällande rutiner ej bedöms uppfylla detta ska stadsledningskontoret föreslå kommunstyrelsen förtydliganden och skärpningar, med kommunstyrelsens personalberedning som avstämningssyfte under arbetsprocessen. Samtidigt fick stadsledningskontoret i uppdrag att redovisa stadens rutiner vid nyanställningar, och för vikarier i avsikt att säkerställa att inga kopplingar finns till extremism, gängkriminalitet eller andra odemokratiska handlingar. Uppdraget planeras att redovisas till kommunstyrelsen under andra kvartalet 2021.

Beredning av ärende

För att ta fram en lägesbild över radikalisering och våldsbejakande extremism har stadsledningskontoret utgått från den lägesbild som redovisades 2018 och stämt av utvecklingen med berörda förvaltningar och bolag. En workshop genomfördes i november 2020. Vid workshopen belystes frågor kopplade till läget i staden och på vilket sätt våldsbejakande extremism, hot och radikalisering uppmärksammas bland stadens medarbetare. Pågående åtgärder för att motverka detta behandlades vid workshopen, liksom vilka eventuella ytterligare åtgärder staden behöver vidta.

Hotbilden har tagits fram i dialog med lokala företrädare för de nationella myndigheterna. Säkerhetspolisen, Polisen Storgöteborg, Center mot våldsbejakande extremism (CVE), Demokrati- och hatbrottsgruppen Polisen Region Väst, samt rapporter och forskning. Den 8 december genomfördes även en dialog med interreligiösa rådet i Angered, för att de del av deras bild av hotet utifrån religiös grund. Detta har bidragit till stadsledningskontorets tolkning av de nationella myndigheternas hotbilder till lokal kontext.

Den uppdaterade läges- och hotbilden, tillsammans med omvärldsbevakning, forskning och löpande kontakt med verksamheter i staden, har legat till grund för de åtgärder stadsledningskontoret föreslår, likväl som för ansvarsfördelningen i den föreslagna riktlinjen.

Definitioner av begrepp

Hotbild

Enligt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap omfattar ett hot en aktörs avsikt och förmåga att genomföra skadliga handlingar. Säkerhetspolisen har till uppgift att bedöma avsikt och förmåga för det som kan skada rikets säkerhet både på kort och på lång sikt. Det är Säkerhetspolisens definition och bedömning som utgör de våldsbejakande miljöer som finns i Sverige idag.

Våldsbejakande extremism

Våldsbejakande extremism, VBE, grundar sig på individers avsikt och förmåga att begå brott för att ändra samhällsordningen. Säkerhetspolisen, SÄPO, definierar våldsbejakande extremistmiljö som ”individer, grupper och organisationer som hålls samman av en ideologi och betraktas som våldsbejakande genom att de utifrån denna förespråkar, främjar, eller utövar våld, hot, tvång eller annan allvarlig brottslighet för att uppnå förändringar i samhällsordningen; påverka beslutsfattandet eller myndighetsutövningen eller hindra enskilda individer från att utöva sina grundlagsfästa fri- och rättigheter”

Enligt SÄPO finns det för närvarande i huvudsak tre våldsbejakande extremistiska miljöer i Sverige. Våldsbejakande vänsterextremism, våldsbejakande högerextremism och våldsbejakande islamistisk extremism. Därutöver finns ensamagerande extremister som motiveras och inspireras till våldshandlingar av olika ideologier. Dessa individer behöver inte nödvändigtvis tillhöra nämnda grupper eller nätverk.

Radikalisering

Begreppet radikalisering syftar till den process som leder till att en individ eller grupp av individer gradvis accepterar, stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja en sak.

Socialstyrelsens definition av begreppet våldsbejakande radikalisering syftar på den process då en person eller grupp börjar bejaka våld i politiskt eller ideologiskt syfte. Det finns inte bara ett sätt att radikaliseras. Radikalisering är en komplex process och kan ske samtidigt på både individ-, grupp- och samhällsnivå. Radikaliseringen kan vara lång och utdragen, men den kan också vara relativt snabb.

Definition i lokal kontext

Definitionen om vad våldsbejakande extremism är och vilka grupper, miljöer och individer som ska inkluderas i definitionen är komplex och det finns en gråzon gällande vilka grupperingar och handlingar som kan inkluderas i begreppet. Den definition som är framtagen av SÄPO, och som ofta används av myndigheter, uppfattas ibland som alltför snäv och det kan försvåra planeringen av arbetet på kommunal nivå. På lokal nivå möter professionella oftare problem kopplat till kriminalitet, organiserad brottslighet, antagonistiska och antidemokratiska grupperingar, otillåten påverkan, våld i nära relationer och problem med hederskultur. Forskning och erfarenheter visar på ett allt tydligare samband mellan exempelvis kriminalitet, organiserad brottslighet, våldsbeteende och våldsbejakande extremism.

Hotbilden bör även ställas i relation till vad som ska skyddas utifrån göteborgarnas perspektiv. Våldet som dessa grupper riktar mot individer på grund av till exempel deras politiska eller religiösa övertygelse, etniska tillhörighet, sexuella läggning, könsuttryck eller könsidentitet utgör ett angrepp mot principen om alla människors lika värde.

Handlingar som begås inom ramen för diskrimineringsgrunderna kan vara ett steg i en radikaliseringsprocess. Våldsbejakande extremism och hatbrottshandlingar är båda antidemokratiska krafter som i grunden riskerar att underminera grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter.

Relevanta aktörer

Nationell nivå

På nationell nivå har arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism hög prioritet och flera myndigheter har uppdrag i arbetet mot VBE. För kommunernas del är inrättandet av Centret mot våldsbejakande extremism (CVE) vid Brottsförebyggande rådet (BRÅ) av särskilt stor vikt.

Center mot våldsbejakande extremism (CVE) har regeringens uppdrag att utveckla och stärka arbetet mot våldsbejakande extremism. Detta sker genom att förbättra samverkan mellan myndigheter, polisen, kommuner och civilsamhällets organisationer. Andra viktiga fokusområden är att stödja kommuner, ta fram kunskap, förbättra stödet till anhöriga, uppmuntra till individinsatser samt utveckla förebyggande insatser mot olika målgrupper.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Socialstyrelsen är exempel på myndigheter som tagit fram rekommendationer till kommuner för deras planering, uppbyggnad och konkretisering av arbetet.

Regional nivå

Länsstyrelsen Västra Götaland har fått ansvaret för att utveckla det brottsförebyggande arbetet på regional nivå. I uppdraget ingår att stödja utvecklingen av ett kunskaps- och problembaserat lokalt och regionalt brottsförebyggande arbete samt bidra till att samarbete, erfarenhetsutbyte och kommunöverskridande åtgärder på lokal nivå.

Lokal nivå

Utgångspunkten för det brottsförebyggande arbetet är den lokala problembilden. De rekommendationer som finns från nationell nivå som gäller det lokala arbetet bygger på att använda befintliga strukturer och samverkan för att hantera frågan. Särskilt viktigt är det att inkludera arbetet i strukturer som arbetar med trygghetsstärkande och brottsförebyggande insatser.

Göteborgs Stad har på rekommendation av CVE inrättat en central samordnare sedan 2015. Samordnarens huvuduppdrag är att följa upp och koordinera stadens arbete samt vara ett stöd och kunskapsinstans i frågor som berör våldsbejakande extremism.

Huvuddelen av Göteborgs Stads insatser mot våldsbejakande extremism sker inom ramen för de grunduppdrag som finns inom olika verksamhetsområden som staden ansvarar för. De åtgärder och uppgifter som genomförs finns framförallt inom det främjande, förebyggande och behandlande arbetet.

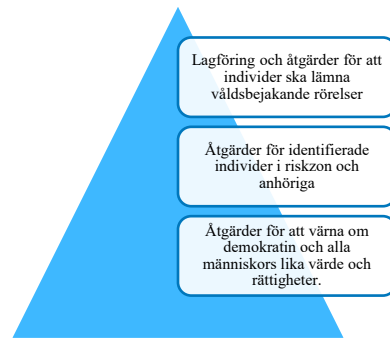
Mot bakgrund av detta har följande aktörer inom staden en särskilt viktig roll i arbetet mot våldsbejakande extremism.

- Socialnämnderna
- Förskolenämnden
- Grundskolenämnden

- Utbildningsnämnden
- Idrotts- och föreningsnämnden

Kommunens kompetensområden

Generellt kan arbetet mot våldsbejakande extremism delas upp i tre områden utifrån modellen nedan:

Basen utgörs av generella insatser som når många individer och som syftar till att stärka samhällets motståndskraft mot våldsbejakande ideologier. Mittdelen handlar om att identifiera individer eller grupper som kan utgöra en risk för att ansluta sig till våldsbejakande miljöer och att påbörja insatser. Toppen av pyramiden utgörs av de individer som har anslutit sig och kanske även begått brottsliga handlingar inom ramen för våldsbejakande extremism.

I de olika delarna har olika aktörer mer eller mindre ansvar. Göteborgs Stads huvudansvar ligger primärt i de två nedersta delarna. Det handlar dels om att arbeta med de demokratistärkande strukturer som skyddar samhället mot våldsbejakande extremism, dels om att mobilisera insatser för individer och deras anhöriga när det finns en risk för våldsbejakande extremism.

I toppen av pyramiden är det primärt polis och rättsväsendet som har huvudansvar. Det handlar då om lagföring av individer som gjort sig skyldiga till brott. Göteborgs Stad har dock också ett ansvar här, gällande insatser som leder till att individer lämnar våldsbejakande rörelser, där avhopparverksamheten är en del av stadens arbete.

Utöver kommun, polis och rättsväsende finns fler aktörer som också fyller viktiga roller. Bilden syftar dock inte till att synliggöra alla aktörer utan visa på hur arbetet måste ske i en sammanhängande kedja där olika aktörer har olika ansvar. I respektive aktörs olika ansvar är det viktigt med fungerande strukturer för samverkan.

Nulägesanalys av läges- och hotbilden

Stadsledningskontoret har inom ramen för det strategiska uppdraget mot våldsbejakande extremism uppdrag att ha kunskap om lokala förhållanden och ha en aktuell lägesbild. Till denna har även en aktuell lägesanalys av hotbilden från den islamistiska, andra religiösa grupper, den våldsbejakande autonoma miljön, samt mellan olika etniska grupper i Göteborg genomförts.

De hotbilder som belyses i lägesanalysen utgår från material hämtad från myndigheter, experter och den statistik som finns på området. Säkerhetspolisen och Polismyndigheten samverkar med staden i det förebyggande arbetet med att reducera radikaliserings och våldsbejakande extremism. I den samverkan som sker med Göteborgs stad har ovan

nämnda myndigheter fått ge sin bild av hur hotbilden ser ut inom staden. Analysen baseras även på lägesbilder som har lämnats av stadens förvaltningar och bolag.

I uppdraget omnämns två av tre våldsbejakande extremistiska grupperingar i Sverige. Undantaget för detta uppdrag är den högerextremistiska miljön. Hotbilden från den högerextremistiska miljön omhändertas i ärendet som adresserats till social resursnämnd men kommer ändå att omnämnas i vissa avseenden då det är svårt att helt utesluta en extremistisk miljö från hotbilden.

Hotbild

Under 2020 bedöms terrorattentatshotet främst utgöras av islamistiskt och högerextremistiskt motiverad terrorism. Ett allt större hot beräknas komma från ensamagerande som inspireras av våldsbejakande extremistiska ideologier, våldsbejakande propaganda och tidigare utförda attentat. Ensamagerande gärningspersoner kan förekomma inom alla våldsbejakande ideologier, men kan även agera utifrån andra idéer och motiv. Individuella omständigheter så som exempelvis personliga motgångar, psykisk ohälsa eller omvärldshändelser som föranleder djup frustration, kan utgöra utlösande faktorer för att en individ väljer att realisera en terrorattentatsavsikt.

Specifikt för Göteborg så ges bilden av att våldsbejakande islamism och våldsbejakande högerextremism vuxit över tid. Den våldsbejakande vänsterextremismen är förhållandevis liten och aktiveras främst vid val eller när frågor aktualiseras i samhällsdebatten som ligger inom ramen för vad vänsterextremister vill debattera. Utåt sett upplevs inte våldsbejakande vänsterextremism och våldsbejakande islamistisk extremism vilja synas i onödan, medan våldsbejakande högerextremism är mer synlig och står tydligt för sin ideologi. I en lokal kontext ges uttryck för att vänsterextremistisk miljö främst riktar sina angrepp mot meningsmotståndare inom högerextremistisk miljö.

Bedömningen som görs av hotbilden är ändå att det är ett fåtal individer som har möjlighet att utveckla sin förmåga och avsikt att utföra terrorattentat. Hotbilden är som mest påtaglig från de ensamagerande aktörerna. SÄPO belyser att flertalet av de ensamagerande gärningspersonerna har radikaliserats på egen hand genom att ta del av våldsbejakande propaganda på internet och i sociala medier.

Utöver två av de våldsbejakande extremistiska miljöerna som uppdraget avser omnämns andra religiösa grupperingar samt mellan olika etniska grupperingar. Religion och etnicitet är två av flera diskrimineringsgrunder för ett hatbrott och polisen registrerar denna brottstyp specifikt, vilket visar på en relativt liten omfattning av antalet brott, även om den ökar över tid. Framför allt har det skett en ökning av hatbrott med främlingsfientliga/rasistiska och antisemitiska motiv. Vid jämförelse med undersökningar som efterfrågar upplevda brott inom diskrimineringsgrunderna blir svaret något annat. Upplevda hatbrott är betydligt större än antalet anmälda hatbrott. Det kan antas att det råder ett stort mörkertal för den här typen av brott.

Avsikt och förmåga från de våldsbejakande extremistiska miljöerna, som utgör hotbilden, ser inte annorlunda ut för Göteborg i jämförelse med den hotbild som gäller för Sverige i stort. I Göteborg finns de tre våldsbejakande miljöerna representerade och hotbilden från dem är inte annorlunda här än för riket som helhet.

Hotet från extremistiska miljöer kan delas in i två olika grupper. Det ena är våldsbejakande extremism där syftet är att begå brottsliga handlingar för att uppnå förändringar i samhällsordningen. Det andra är de som begår hatbrott mot andra grupperingar på grund av sina ideologier. Båda grupperna har dock en gemensam nämnare i att det råder en bristande respekt för mänskliga rättigheter och människors lika värde.

Kriminella nätverk, oavsett om de har uppstått eller hålls samman utifrån nationalitet, etnicitet eller någon annan variabel, återfinns på olika platser i staden och är inte ett nytt fenomen. Konflikter inom och mellan dessa grupperingar, som kan bero på kampen om attraktiva försäljningsställen för narkotika, följs och analyseras främst hos Polisen. Narkotikahandeln är en basverksamhet för många kriminella nätverk inom den organiserade brottsligheten.

Läget i Göteborg avseende våldsbejakande extremism

Den aktuella lägesbilden visar på vissa förändringar jämfört med lägesbilden som 2018-02-10, § 50 redovisades till Social resursnämnd avseende aktiviteter och händelser kopplade till den antagonistiska och våldsbejakande extremistiska miljön på lokal nivå.

Den tydligaste förändringen visar på att den synliga aktiviteten verkar ha minskat och stadens medarbetare vittnar om en mindre omfattande propagandaspridning. Däremot bedöms aktiviteten på internet ha ökat.

Det finns dock undantag från denna bild. I nordöstra Göteborg syns närvaron av salafistiska grupper och individer tydligt. De påverkar boende och området i hög utsträckning. Personer kopplade till miljön försöker påverka boende i hur de ska leva, vad som är tillåtet, sprider negativ information om myndigheter och verkar öppet för att skapa ett parallellt samhälle med egna normer och värderingar.

Det finns även fortsatta problemen med att individer med misstänkta kopplingar till de olika våldsbejakande extremistiska miljöerna försöker få tillgång till offentliga medel inom välfärdssystemet, bilda föreningar och hyra lokaler. Verksamheterna uppger också att de våldsbejakande extremistiska miljöerna fortsatt utgör ett hot mot det öppna demokratiska samhället, dess företrädare och institutioner samt mot allmänheten. Lägesbilden visar också på att hot och våld mot funktioner som arbetar för att upprätthålla demokratin förekommer. Dessa riktar sig mot såväl tjänstepersoner som aktiva inom föreningslivet, trossamfund och andra organisationer inom civilsamhället.

En stor förändring jämfört med lägesbilden 2018 är att antalet individer som ansluter sig till konflikter och extremistiska grupper utomlands i princip upphört. En fortsatt utmaning för samhället är att hantera de individer som återvänt eller kommer att återvända ifrån dessa konfliktområden, varav en stor del utgörs av kvinnor och minderåriga barn.

Radikalisering

På individnivå utgör radikalisering och i förlängningen rekrytering in i våldsbejakande extremism ett fortsatt problem. De miljöer i området som leder till att många göteborgare radikaliseras är fortsatt kvar och är i högsta grad aktiva. Det här visar sig bland annat genom aktiviteter på sociala medier, propagandaspridning, rekryteringsförsök och viss synlighet i offentliga miljöer.

Utöver det inkommer orossamtal kring radikaliserings på individnivå från olika verksamheter inom Göteborgs stad. Antalet samtal till den strategiska samordnaren som berör oro för att individer visar tecken på att radikaliserats har dock minskat tydligt under 2020.

Pandemins påverkan på läget

Flera verksamheter lyfter fram den pågående Covid-19 pandemin som en viktig faktor i lägesbilden. För många verksamheter har fokus under 2020 alltmer legat på att hantera konsekvenser av pandemin vilket kan ha påverkat uppmärksamheten och fokus på andra problem och frågor som våldsbejakande extremism. Medarbetare inom skola, socialtjänst och fritid pekar på att de träffar klienter, brukare och elever mer sällan under pandemin. Kontakten, och därmed möjligheten att upptäcka riskbeteende, har försvårats. Detta kan innebära lägre grad av kontroll av vad till exempel ungdomar utsätts för och kommer i kontakt med.

Det är sannolikt att aktiviteter på sociala medier och forum på nätet spelar en ännu centralare roll under Covid-19 pandemin. Många individer har begränsat sitt liv och är inte på arbetet, skola och aktiviteter inom föreningslivet. Det finns en påtaglig risk att mer tid tillbringas på nätet vilket ökar risken att exponeras för propaganda och rekrytering, inte minst bland unga.

Aktiviteten från de olika våldsbejakande miljöerna på sociala medier är omfattande, inte minst kopplat till Covid-19 pandemin. Samtliga extremistiska miljöer vill profitera på pandemin och för ut sina budskap via plattformar på sociala medier. Innehållet handlar i hög utsträckning om att polarisera samhället, ställa grupper mot varandra, sprida konspirationsteorier, undergräva myndigheters trovärdighet och peka ut syndabockar. En del av propagandan pekar ut och demoniserar etniska och religiösa minoriteter som orsak till Covid-19 pandemin. Flera verksamheter pekar på risker som kan leda till social oro om propagandan får genomslag och fotfäste bland mottagliga individer och grupperingar.

Förslag på åtgärder med anledning av läges- och hotbilden

Arbetet mot våldsbejakande extremism präglas i stor utsträckning av en föränderlig lägesbild. Händelser i omvärlden kan påverka den lokala situationen i stor utsträckning. Vikten av att ha en aktuell lägesbild och analys som grund i det lokala arbetet är av stor betydelse och ska vara vägledande i de insatser som kommunen ska genomföra.

Området våldsbejakande extremism och radikaliserings anknyter till flera verksamhetsområden som socialtjänstens individ och familjearbete, förskolan och skolans demokratiuppdrag men också områden som säkerhet, trygghet och stadsmiljö. Arbetet har sin utgångspunkt i såväl det förebyggande och behandlande arbetet som insatser inom det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet som ligger inom kommunens grunduppdrag.

Utifrån dialog med verksamheter, aktuell hot- och lägesbild identifieras viktiga arbetsområden och åtgärder som Göteborgs stad ytterligare bör prioritera för att stärka arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings.

- Kommunens insatser och åtgärder bör fokuseras tydligare på att värna demokratin samt dess företrädare och institutioner. Begränsningar och hot mot människors grundläggande fri och rättigheter är ett område som behöver uppmärksammas mer.

- Kunskapen om våldsbejakande extremism, systemhotande grupper och antagonistiska hot behöver öka bland kommunens anställda.
- Samverkan mellan olika aktörer både inom staden och med andra myndigheter och civilsamhälle är av stor vikt. Samverkan och genomförande av åtgärder ska hanteras inom befintliga strukturer för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet.
- Förvaltningsövergripande samverkan behöver stärkas med fokus på att följa trender, utbyta information om läget och för att konkretisera insatser.
- Kontrollen och uppföljningen av kommunala bidrag till föreningar och organisationer, uthyrning av lokaler och anordnande av arrangemang behöver stärkas. Ovanstående samverkansgrupp ska kunna utgöra ett stöd i arbetet med bedömningar och vägledning i arbetet.
- Nämnder och bolagsstyrelser ska ha en kontaktperson för samverkan gällande frågor som berör våldsbejakande extremism.
- Ett stödjande dokument med råd och rutiner bör utarbetas som tydliggör befintligt stöd och hur man ska agera vid misstankar om att individer befinner sig i riskzon för radikaliserings. Utgångspunkten för detta bör vara CVE:s verktyg för att identifiera radikaliserings.
- Metoder för att förebygga och upptäcka riskbeteende hos barn och ungdomar behöver utvecklas.

Utöver ovanstående förslag till åtgärder ser stadsledningskontoret att de redan fattade besluten och lämnade uppdragen enligt s. 5 kommer att ha bäring på arbetet mot våldsbejakande extremism. Ett viktigt område är möjligheterna att minimera risken att personer med anknytning till organiserad brottslighet eller våldsbejakande extremism anställs inom kommunens verksamheter.

En gemensam riktlinje för Göteborgs Stad

Stadsledningskontoret har tagit fram en riktlinje som ska stärka Göteborgs Stads förmåga i arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings. Syftet är även att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan kommunstyrelsen och stadens nämnder och styrelser i det pågående arbetet. I ärendet Kartläggning av stadens styrande dokument med syftet att förenkla och minska antalet program, antaget i kommunfullmäktige 2020-12-10, § 20, uppmärksammar stadsledningskontoret problem när ett styrande dokument tilltalar ansvaret brett och adresserar till samtliga. Här ser stadsledningskontoret att det går att förbättra och i möjligaste mån rikta styrning till nämnder och styrelser vars uppdrag har störst bäring på innehållet i det styrande dokumentet. Trots det ges i riktlinjen mot våldsbejakande extremism ett generellt ansvar till samtliga nämnder och styrelser, då antidemokratiska grupperingar riskerar att påverka staden på nya och hitintills ej identifierade sätt. Tonvikten i riktlinjen ligger vid att samtliga nämnder och styrelser bör identifiera på vilket sätt den egna verksamheten kan vara utsatt för hot och våldsbejakande extremism, samt vilka samverkansstrukturer som krävs för att förebygga dessa. Utöver det tilldelas ett mer specifikt ansvar till vissa nämnder.

Enligt läges- och hotbilden riskerar våldsbejakande grupperingar att försöka ta sig in i det offentliga systemet på flera sätt. Således är det viktigt att samtliga nämnder och styrelser tar med risken för påverkan i den ordinarie riskhanteringen, såväl inom verksamhetsplanering som rekryteringsarbete. För att möjliggöra detta krävs att samtliga medarbetare har en grundläggande kunskap om våldsbejakande extremism, men att ansvarig säkerhetsfunktion ges ytterligare kunskap och kan stödja nämnden i

riskhanteringen. I de fall riskhanteringen visar påverkan från extremistiska miljöer, ska nämnden/styrelsen tillse att åtgärder vidtas och identifiera vilket kunskapsbehov som finns i verksamheten. Genom att samtliga nämnder och styrelser utser en kontaktperson, möjliggörs samverkansstrukturer inom staden för utveckling av arbetet.

En kontinuerlig och bred samverkan med berörda aktörer är kärnan i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. I riktlinjen ges kommunstyrelsen ett särskilt ansvar för den strategiska samordningen av arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings samt att stödja nämnders och styrelser i frågor som berör arbetet. Lägesanalysen visar på behov av ytterligare samverkan i arbetet, såväl med externa aktörer som internt i staden. Kommunstyrelsen ansvarar för att initiera samverkan mellan stadens aktörer, samt att strategiskt samordna stadens samverkan med aktörer på nationell och regional nivå.

En stor del av arbetet mot våldsbejakande extremism sker inom ramen för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet. Därmed ges även de fyra socialnämnderna ett särskilt ansvar inom sitt stadsområde. Ansvaret innefattar åtgärder inom den lokala samordningen av Trygg-I arbetet, där lokala lägesbilder utgör en viktig grund. Socialtjänsten ansvarar även för stöd till individer som vill lämna en kriminell eller våldsbejakande miljö, samt oroliga anhöriga till dessa. I uppdraget ingår även att utveckla samverkan med civilsamhället och involvera dessa i arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings, samt säkerställa att bidrag inte betalas ut på felaktiga grunder. Socialnämnderna ansvarar även för fritidsverksamheten, där en ökad kunskap kan vara nödvändig, samt vilket utgör en viktig bas i arbetet mot radikaliserings bland barn och unga.

I riktlinjen utdelas inget särskilt ansvar till någon av socialnämnderna. Hur nämnderna väljer att inom sig samordna och utföra uppdragen, är inget som stadsledningskontoret lägger en värdering vid. Stadsledningskontoret noterar dock att socialnämnd Centrum ansvarar för samtliga stadsområdets arbete med avhopparverksamhet samt handläggning och fördelning av föreningsbidrag vars verksamhet rör fler än ett stadsområde och föreningsbidrag till studieförbund. Att samordna detta med åtgärder i arbetet mot våldsbejakande extremism kan generera synergieffekter för flera ansvarsområden.

Med anledning av läges- och hotbilden, som påtalar risken för ensamagerande och att personer med kognitiva funktionsnedsättningar kan vara i riskzonen för att radikaliseraras, ges riktlinjen även ett särskilt ansvar på nämnden för funktionsstöd. Inom detta verksamhetsområde krävs en specifik planering och fördjupad kunskap om riskerna och vilka åtgärder som bör vidtas för att stärka arbetet mot våldsbejakande extremism.

Även Idrotts- och föreningsnämnden ges ett särskilt ansvar utifrån rollen som samordnare av föreningsbidrag och förmedlingstjänst gällande uthyrning av lokaler. Förmedlingstjänstens huvudsakliga uppgift är att förmedla och hyra ut lokaler till föreningar som uppfyller ”Göteborgs Stads riktlinje för föreningsbidrag till civilsamhället” samt kulturutövare som uppfyller ”Kulturnämndens riktlinjer för kulturstöd till det fria kulturlivet”. För att stärka arbetet på detta plan krävs fördjupad kunskap hos vissa yrkeskategorier inom verksamheten.

I samband med stadens nya organisation ges nämnden för konsument och medborgarservice ett löpande proaktivt demokratiuppdrag samt ansvar för

medborgarkontoren. Då läges- och hotbilden visar på grupper och miljöer med bristande respekt för demokratin och de mänskliga rättigheterna, behöver kunskap om dessa områden även spridas till Göteborgs invånare. Lägesbilden visar också på att hot och våld mot funktioner som arbetar för att upprätthålla demokratin förekommer. Stadens invånare behöver veta att staden står upp för demokratis grundprinciper och allas lika värde. Det utökade demokratiuppdraget kan innebära att vissa av förvaltningens medarbetare behöver ytterligare kompetens om våldsbejakande extremism och kopplingen till demokratin.

Slutligen ger riktlinjen ett särskilt ansvar på utbildningsnämnderna. Skolan har ett viktigt demokratiskt uppdrag och ska utbilda och fostra ansvars-kännande individer och medborgare som respekterar och bejakar samhällets grundläggande värden. Här finns ett flertal yrkesgrupper vars kompetens om våldsbejakande extremism och mänskliga rättigheter behöver vara hög och aktuell. Det finns även ett behov av ökad utbildning kring hur skolan kan uppmärksamma individer som riskerar att radikaliseras. Kunskapen kring hur våldsbejakande extremism ser ut, vilka uttryck den har samt hur radikalisering och rekrytering kan gå till är viktiga delar i en kunskaphöjning.

Stadsledningskontorets bedömning

Problemen kopplat till våldsbejakande extremism tar sig flera olika uttryck och påverkar samhället på olika sätt. Arbetet mot våldsbejakande extremistiska miljöer och andra antagonistiska grupper spänner över flera olika samhällssektorer ansvarsområde. Olika samhällsinstitutioners förmåga att tillsammans möta dessa hot avgör i hög utsträckning samhällets totala förmåga att försvara, förhindra och motverka dessa gruppers inverkan på det öppna demokratiska samhället. De åtgärder som föreslås i tjänsteutlåtandet kräver samordning från flera nämnder och styrelser. I riktlinjen fastställs att kommunstyrelsen ansvarar för den strategiska samordningen, men riktlinjen tydliggör även ansvarsområden för andra nämnder och styrelser.

Hotet mot demokratin består av mer än våldsbejakande aktörers avsikt och förmåga till terrorattentat. Våra grundläggande demokratiska värderingar utifrån allas lika mänskliga fri- och rättigheter är det skyddsvärda och en kommunal angelägenhet. En generell bedömning utifrån den lokala lägesbilden är att tendenserna till våldsbejakande extremism enligt SÄPO:s definition inte är lika tydligt framträdande i staden idag som 2018. Däremot noteras antidemokratiska yttringar av olika slag, vilket riskerar att leda till våldshandlingar om de inte uppmärksammas. Det finns ett flertal andra grupperingar eller miljöer som inte belyses i detta uppdrag men som påverkar vårt demokratiska samhälle negativt. Stadsledningskontoret ser ett behov att bredda uppdraget mot våldsbejakande extremism och radikalisering till att även inkludera individer och grupperingar som tydligt tar avstånd från grundläggande demokratiska värderingar. Bedömningen är att en breddad definition tydliggör problematiken och reducerar risken för att exkludera väsentliga åtgärder i arbetet mot våldsbejakande extremism och radikalisering. Genom att inkludera båda dessa perspektiv underlättar det vid klassning av propaganda, ideologier och miljöer.

En bred och aktuell lägesbild är ett viktigt verktyg för att tidigt upptäcka tecken på radikalisering, rekrytering och andra problem med koppling till våldsbejakande extremistiska miljöer. Samverkan mellan polisen och staden i arbetet med att öka tryggheten och minska brottsligheten i Göteborg sker inom ramen för Trygg i Göteborg.

Stadsledningskontoret anser att det är inom ramen för det etablerade samarbetet som åtgärder mot våldsbejakande extremism och radikaliseringsfrämst bör ske.

Utifrån en lägesanalys av hotbilden från våldsbejakande grupper, tillsammans med en aktuell lägesbild för Göteborg, kan staden skapa förutsättningar för att stå emot påfrestningarna som hotbilden pekar på. För att få ett helhetsperspektiv på området bör hotbilden ses tillsammans med den aktuella lägesbild för Göteborg som kommunstyrelsen gett stadsledningskontoret i uppdrag att rapportera två gånger årligen.

Även om de synliga aktiviteterna har minskat, rapporteras det om fortsatta problem med radikaliserings, rekrytering, närvaro och påverkan från de antagonistiska och våldsbejakande extremistiska miljöerna från olika delar av staden. För att stärka Göteborgs stads förmåga att motverka, förebygga, och försvåra för de olika våldsbejakande extremistiska miljöerna att verka och etablera sig i vår stad krävs samlade åtgärder på lokal nivå. Därmed lägger riktlinjen fokus på ökad kompetens inom stadens förvaltningar och bolag, samt ansvaret för stadenövergripande samverkan.

Stadsledningskontoret föreslår kommunstyrelsen att Göteborgs Stads riktlinje i arbetet mot våldsbejakande extremism skickas på remiss till samtliga nämnder och styrelser i Göteborgs stad. Remissen avser remissinstansernas uppfattning om riktlinjerna och den ansvarsfördelning som där föreslås.

Lisbeth Nilsson

Eva Hessman

Direktör Utveckling av stadens verksamheter

Stadsdirektör

Redovisning av uppdrag att samordna stadens förebyggande arbete mot radikaliserings och våldsbejakande extremism

§ 431, 0396/19, 1258/18, 1259/18

Beslut

Enligt stadsledningskontorets förslag:

1. Stadsledningskontoret inrättar en central samordningsfunktion mot radikaliserings och våldsbejakande extremism.
2. Stadsledningskontoret får i uppdrag att ta fram en riktlinje i arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings.
3. Det befintliga strategiska samordningsuppdraget som finns hos social resursförvaltning förs, fr.o.m.2019-09-01, över till stadsledningskontoret och arbetas in i budget 2020.
4. Uppdragen från kommunstyrelsen, 2018-05-16 § 460, att utveckla och förstärka sin samverkan med samordnarna mot våldsbejakande extremism och hedersförtryck på Social resursförvaltning, för att säkerställa en bättre omvärldsbevakning i dessa frågor samt dnr 1259/18 att utreda hur förstärkning av stadens arbete mot våldsbejakande extremism kan ske, dels genom en eventuell flytt av samordningen, dels genom eventuellt förtydligande av uppdraget förklaras fullgjorda.

Kommunstyrelsen tillstyrker stadsledningskontorets förslag och föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

1. Redovisning av uppdrag att samordna stadens förebyggande arbete mot radikaliserings och våldsbejakande extremism i enlighet med vad som framgår av stadsledningskontorets tjänsteutlåtande antecknas.
2. Uppdraget givet i budget 2019 att samordna stadens förebyggande arbete mot radikaliserings och våldsbejakande extremism, förklaras fullgjort.

Tidigare behandling

Bordlagt den 22 maj 2019, § 359.

Handlingar

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande den 29 april 2019.

Yttrande från D den 17 maj 2019.

Yttrande från M, L, C och KD den 21 maj 2019.

Yttrande från V den 28 maj 2019.

Protokollsanteckningar

Representanterna från M, L, C och KD antecknar som yttrande en skrivelse från den 21 maj 2019.

Representanterna från D antecknar som yttrande en skrivelse från den 17 maj 2019.

Representanterna från V antecknar som yttrande en skrivelse från den 28 maj 2019.

Protokollsutdrag skickas till

Skrivelse nr 104 till kommunfullmäktige

Dag för justering

2019-06-24

Vid protokollet

Sekreterare

Mathias Sköld

Ordförande

Axel Josefson

Justerande

Daniel Bernmar

Yrkande från SD angående en aktuell nulägesanalys av hotbilden från den islamistiska, den våldsbejakande autonoma miljön, samt hotbilden från och mellan olika etniska och religiösa grupper i Göteborg

§ 837, 1296/20

Beslut

Enligt yrkande från M, L, C och S:

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen med en aktuell lägesanalys av hotbilden från den islamistiska, andra religiösa grupper, den våldsbejakande autonoma miljön, samt mellan olika etniska grupper i Göteborg.
2. Yrkandet från SD avslås.

Tidigare behandling

Bordlagt den 30 september 2020, § 790.

Handlingar

Yrkande från SD den 16 september 2020.

Yrkande från M, L, C och S samt särskilt yttrande från KD den 2 oktober 2020.

Yrkande från D den 7 oktober 2020.

Yttrande från MP och V den 13 oktober 2020.

Yrkanden

Daniel Bernmar (V) och Karin Pleijel (MP) yrkar avslag på yrkande från SD den 16 september 2020, yrkande från M, L, C och S den 2 oktober 2020 och yrkande från D den 7 oktober 2020.

Martin Wannholt (D) yrkar bifall till yrkande från D den 7 oktober 2020.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkar bifall till yrkande från SD den 16 september 2020.

Helene Odenjung (L) yrkar bifall till yrkande från M, L, C och S den 2 oktober 2020 och avslag på yrkande från SD den 16 september 2020 och yrkande från D den 7 oktober 2020.

Propositionsordning

Ordföranden Axel Josefson (M) ställer propositioner på yrkandena och finner att Helene Odenjungs yrkande bifallits.

Protokollsanteckningar

Elisabet Lann (KD) antecknar som yttrande en skrivelse från den 2 oktober 2020.

Representanterna från MP och V antecknar som yttrande en skrivelse från den 13 oktober 2020.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret

Dag för justering

2020-11-16

Vid protokollet

Sekreterare

Mathias Sköld

Ordförande

Axel Josefson

Justerande

Daniel Bernmar

Göteborgs
Stad

Göteborgs Stads riktlinje för arbetet mot våldsbejakande extremism och radikalisering

[Eventuell underrubrik]

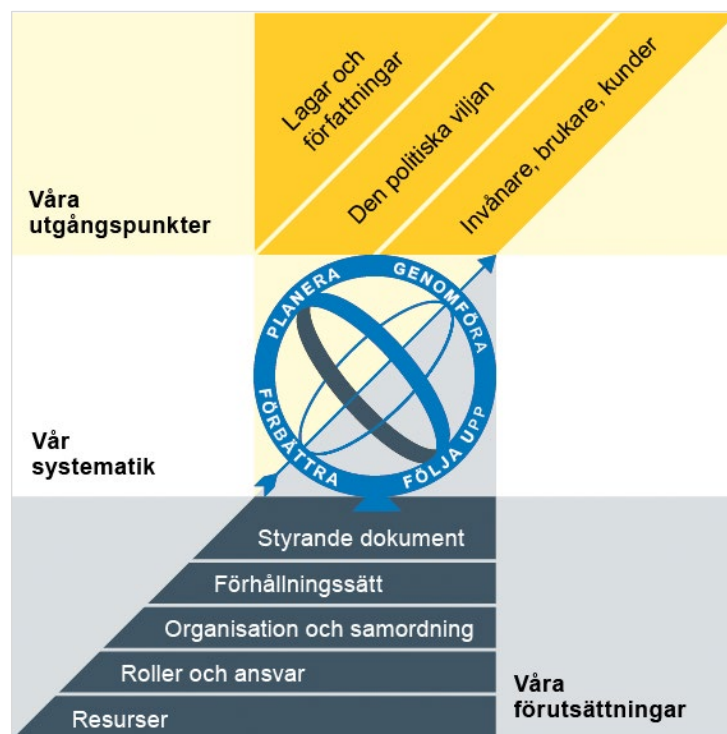
Reglerande styrande dokument

Policy
► Riktlinje
Regel
Anvisning
Rutin
Instruktion

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

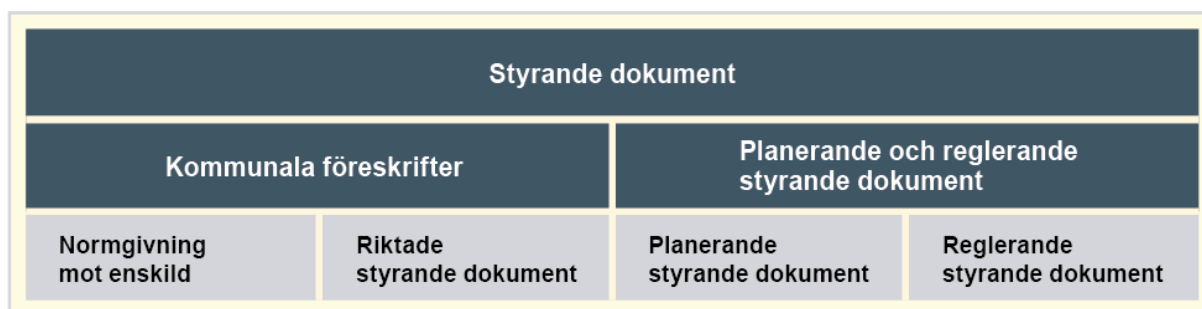

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Dokumentnamn: Göteborgs Stads riktlinje för arbetet mot våldsbejakande extremism och radikalisering			
Beslutad av: Kommunfullmäktige	Gäller för: Samtliga nämnder och styrelser i Göteborgs Stad	Darienummer: 0887/19	Datum och paragraf för beslutet: [Text]
Dokumentsort: Riktlinje	Giltighetstid: [Giltighetstid]	Senast reviderad: [Datum]	Dokumentansvarig: Avdelningschef Trygghet och Samhälle
Bilagor: [Bilagor]			

Innehåll

Inledning	3
Syftet med denna riktlinje	3
Vem omfattas av riktlinjen.....	3
Bakgrund	3
Lagbestämmelser	3
Koppling till andra styrande dokument.....	4
Vägledning och avsteg	4
Stödjande dokument.....	4
Riktlinje	6
Definition av begrepp.....	6
Våldsbejakande extremism	6
Radikalisering.....	6
Ansvarsfördelning	6
Genomförande och uppföljning.....	8

Inledning

Syftet med denna riktlinje

Syftet med Göteborgs stads riktlinje mot våldsbejakande extremism är att nämnder och bolagsstyrelser ska stärka sin förmåga i arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings.

Riktlinjen förtydligar nämnders och bolagsstyrelsers ansvar samt vilka funktioner och förmåga som krävs i arbetet mot våldsbejakande extremism.

Riktlinjen är inte ett praktiskt stöd för hantering av händelser och ärenden. För detta ska varje berörd/utpekad nämnd och bolagsstyrelse ta fram en verksamhetspecifik planering baserat på riktlinjen.

Vem omfattas av riktlinjen

Denna riktlinje gäller tillsvidare för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser. Delägda bolag där Göteborgs Stad är majoritetsägare är skyldiga att förhålla sig till denna riktlinje.

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade 2019-05-29, § 431, att uppdra åt stadsledningskontoret att ta fram en riktlinje i arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings. Syftet med riktlinjerna är att säkerställa roll- och ansvarsfördelning mellan kommunstyrelsen och övriga nämnder och bolagsstyrelser.

Göteborgs Stad, tillsammans med övriga kommuner, har ett ansvar och är en viktig utförare av de åtgärder som pekas ut i nationella riktlinjer och strategier för att motverka och förebygga våldsbejakande extremism och radikaliserings. Området våldsbejakande extremism och radikaliserings anknyter till flera verksamhetsområden som kommunen har ansvar för.

Lagbestämmelser

Såväl trygghetsfrämjande som brottsförebyggande arbete är något som inryms i det som utgör en kommuns uppdrag enligt den allmänna kompetensbestämmelsen i 2 kap. 1 § Kommunallagen.

Kommunerna har enligt Socialtjänstlagen det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och hjälp som de behöver, vilket till stor del handlar om förebyggande insatser. Kommunen har ett särskilt ansvar för barn och unga och ska förhindra att de far illa.

Enligt Skollagen ska skolan ska utbilda och fostra aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsställande individer och medborgare som respekterar och bejakar samhällets grundläggande värden.

Koppling till andra styrande dokument

Göteborgs Stads riktlinje mot våldsbejakande extremism har kopplingar till andra styrdokument för redan pågående arbete inom ett flertal olika uppdragsområden. Åtgärder och insatser inom dessa uppdrag har stor betydelse i arbetet med att motverka och förebygga våldsbejakande extremism.

Nedan listas de styrande dokument som angränsar till denna riktlinje:

- Göteborgs Stads program för en jämlik stad
- Dialog och samarbete - ett samlat program för Göteborgs Stads trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete
- Handlingsplan för arbetet med de mänskliga rättigheterna i Göteborgs Stad
- Göteborgs Stads plan mot hedersrelaterat våld och förtryck
- Göteborgs Stads plan mot rasism och hatbrott
- Göteborgs Stads riktlinje för föreningsbidrag
- Göteborgs Stads riktlinje för uthyrning av lokaler till förenings- och kulturlivet
- Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer
- Göteborgs Stads plan för att förbättra HBTQ-personers livsvillkor
- Göteborgs Stads riktlinje för säkerhetsåtgärder i planering av stadsmiljöer

Vägledning och avsteg

Avsteg från dessa riktlinjer ska beslutas av kommunstyrelsen. Nämnder och styrelser som begär avsteg från riktlinjerna ska precisera hur intentionerna i riktlinjen hanteras.

Stödjande dokument

Göteborgs Stad tillsammans med övriga kommuner är en viktig utförare av de åtgärder som pekas ut i nationella riktlinjer och strategier i uppdraget att motverka och förebygga våldsbejakande extremism och värna demokratin. Det finns vägledande dokument som beskriver statliga myndigheters och kommuners ansvar men också förslag på planering av arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings.

Program och rapporter som varit en viktig grund i framtagandet av Göteborgs Stads riktlinje mot våldsbejakande extremism och som kan utgöra ett fortsatt stöd för nämnder och styrelser i arbetet.

- Handledning och rekommendationer för att ta fram lokal lägesbild och handlingsplan (Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism 2017).
- Värna demokratin mot Våldsbejakande extremism - hinder och möjlighet. (SOU 2017:110).
- Våldsbejakande extremism-stöd för socialtjänstens arbete med återvändare och andra personer involverade i extremistiska miljöer (Socialstyrelsen, 2018)
- Om våldsbejakande extremism - socialtjänstens arbete med barn och unga. Till dig som är chef eller ska leda arbetet (Socialstyrelsen, december 2020)
- Våldsbejakande extremism - ett utbildningsmaterial för socialtjänstens arbete med barn och unga vuxna (Socialstyrelsen, 2020)
- Nationell strategi mot våldsbejakande extremism. (KU2016/01651/D).

- Våldsbejakande extremism och antidemokratiska budskap på internet (Statens medieråd 2017).
- Från ord till handlingsplan - en rapport om kommunala handlingsplaner mot våldsbejakande extremism (SKL 2017).
- Att hantera våldsbejakande extremism. Ansvar och juridiska förutsättningar för kommunen (SKR, 2019)
- Råd vid lokaluthyrning. Demokratiska aspekter vid nyttjande av kommunala lokaler (SKR, 2018)
- Skydd mot fordonsattacker (SKR, 2018)
- Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället (SOU 2019:35)
- Informationsutbyte vid samverkan mot terrorism (SOU 2018:65)
- Barn och ungas erfarenheter av våldsbejakande islamistisk extremism. (Barnombudsmannen KU 2016/02294/D). Tillsammans mot brott (Regeringen 2016/17 126).
- Juridiska aspekter på våldsbejakande extremism (Center mot våldsbejakande extremism 2020)
- Våldsbejakande islamistiska miljön (Center mot våldsbejakande extremism 2020)
- Den autonoma miljön (Center mot våldsbejakande extremism,2020)
- Vit makt-miljön (Center mot våldsbejakande extremism,2020)
- Domar om vård enligt LVU, i ärenden med koppling till våldsbejakande extremism (Center mot våldsbejakande extremism,2020)

Göteborgs Stads riktlinje utgår ifrån de rekommendationer och begreppsförklaringar som beskrivs i de nationella dokumenten.

Riktlinje

Definition av begrepp

Våldsbejakande extremism

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt eller politiskt mål. Det kan tex röra sig om att med våld hindra andras demonstrations- och åsiktsfrihet, hot och våld mot meningsmotståndare eller hatbrott.

Enligt Säkerhetspolisens bedömningar (2020) finns det i huvudsak tre verksamma våldsbejakande extremistiska miljöer i Sverige.

- Den högerextrema miljön, *tidigare kallad vit makt-miljön*.
- Den vänsterextrema miljön, *tidigare kallad autonoma miljön*.
- Den våldsbejakande islamistiska miljön.

Utöver det finns det ensamagerande extremister som motiveras och inspireras till våldshandlingar av olika ideologier. Dessa individer behöver inte nödvändigtvis tillhöra nämnda grupper eller nätverk.

I Göteborg verkar, bor och vistas det personer och grupperingar från alla dessa miljöer. I Göteborgs stad finns även individer, grupper och miljöer som tydligt tar avstånd från demokratiska grundvärderingar principen om människors lika värde.

Radikalisering

Begreppet våldsbejakande radikalisering syftar här på den process då en person eller grupp börjar bejaka våld i politiskt eller ideologiskt syfte. Radikaliseringsprocessen är ofta komplex och kan ske samtidigt på både individ-, grupp- och samhällsnivå.

Ansvarsfördelning

Kommunstyrelsen ansvarar för:

- stadenövergripande ledning, uppföljning och strategisk utveckling av Göteborgs Stads arbete mot våldsbejakande extremism.
- strategisk samverkan och samordning med andra myndigheter och organisationer på regional, nationell och internationell nivå.
- att initiera en förvaltningsövergripande samverkan på hela stadennivå med fokus på att följa trender, utbyta information och bedriva omvärldsbevakning inom sakområdet.
- att ge stöd till stadens nämnder och styrelser i frågor som berör arbetet mot våldsbejakande extremism
- årsvis uppföljning av stadens arbete mot våldsbejakande extremism

Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att:

- inom ramen för sin riskhantering ta reda på om den egna verksamheten är utsatt för otillåten påverkan, brottslighet, bidragsfusk, eller om det på annat sätt kan finnas

samröre eller inflytande från individer, grupper och strukturer med koppling till våldsbejakande extremistiska miljöer.

- inom ramen för sitt rekryteringsarbete och anställningsprocess säkerställa att det finns rutiner som kan bidra till att upptäcka individer som kan ha en koppling till våldsbejakande extremistiska miljöer.
- förvaltningens/bolagets säkerhetschef ges fördjupad kunskap inom sakområdet våldsbejakande extremism
- utse en kontaktperson med uttalat mandat för samverkan gällande arbetet mot våldsbejakande extremism.
- inom ramen för sin planering inventera och identifiera vilka kunskapsbehov som finns inom den egna organisationen samt upprätta en utbildningsplan för detta.
- inom ramen för sin planering identifiera de samverkansstrukturer som är relevanta för den egna verksamheten.

De fyra socialnämnderna, Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, ansvarar för att:

- genomföra verksamhetspecifik planering för arbetet mot våldsbejakande extremism. Planeringen ska innehålla metoder för att arbeta med barn och ungdomar som är i riskzonen för att radikaliseras samt för att arbeta proaktivt mot propaganda från våldsbejakande extremistiska miljöer på internet.
- fördjupad kunskap inom sakområdet våldsbejakande extremism ges till medarbetare inom den egna verksamheten.
- inom ramen för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande uppdraget ta fram och löpande uppdatera lokala lägesbilder som identifierar problem kopplade till den våldsbejakande extremistiska miljön. De lokala lägesbilderna ska belysa miljöernas närvaro och aktiviteter. Lägesbilderna ska innehålla information om geografiska platser, lokaler, verksamheter, propagandaspridning och rekrytering där det finns misstankar om att det kan finnas kopplingar till våldsbejakande extremism.
- på stadsområdesnivå erbjuda stöd till individer och oroliga anhöriga samt peka ut en kontaktpunkt för frågor om radikalisering och våldsbejakande extremism.
- erbjuda möjlighet för individer att hoppa av våldsbejakande extremistiska miljöer eller få stöd i att avradikaliseras.
- säkerställa rutiner för att stärka förmågan att kontrollera och följa upp att föreningsbidrag och andra kommunala bidrag inte betalas ut till föreningar eller organisationer som kan ha koppling till våldsbejakande extremism.

Nämnden för funktionsstöd ansvarar för att:

- genomföra verksamhetspecifik planering för arbetet mot våldsbejakande extremism.
- ge fördjupad kunskap inom sakområdet våldsbejakande extremism till medarbetare inom den egna verksamheten.

Idrotts- och föreningsnämnden ansvarar för att:

- säkerställa rutiner som syftar till att stärka förmågan för kontroll och uppföljning så att föreningsbidrag och andra kommunala bidrag inte betalas ut till föreningar eller organisationer som kan ha koppling till våldsbejakande extremism.

- säkerställa rutiner som syftar till att stärka förmågan att kontrollera så att kommunala lokaler inte hyrs ut till individer, organisationer och föreningar som kan ha koppling till våldsbejakande extremism.

Nämnden för konsument- och medborgarservice ansvarar för att:

- Inom ramen för sitt proaktiva demokratiuppdrag sprida information om demokratin som samhällsform och grundläggande mänskliga rättigheter.
- identifiera yrkeskategorier som ska erbjudas fördjupad kunskap inom sakområdet våldsbejakande extremism samt upprätta en utbildningsplan för detta.

Förskolenämnden, grundskolenämnden och utbildningsnämnden ansvarar för att:

- genomföra verksamhetspecifik planering för arbetet mot våldsbejakande extremism.
- identifiera yrkeskategorier som ska erbjudas fördjupad kunskap inom sakområdet våldsbejakande extremism samt upprätta en utbildningsplan för detta.

Genomförande och uppföljning

Varje nämnd eller bolagsstyrelse ansvarar för implementering och genomförande av dessa stadenövergripande riktlinjer. En viktig uppgift är att konkretisera riktlinjernas krav på insatser till förvaltnings- och verksamhetsnivå och därigenom möjliggöra genomförandet av dessa.

De insatser och uppgifter som åligger respektive nämnd och styrelse ska tas omhand i ordinarie planering och uppföljning av verksamheten.

Kommunstyrelsen ansvarar för uppföljningen av riktlinjerna på en övergripande nivå. I uppföljningen ska stadens insatser och den lokala utvecklingen inom sakområdet ingå.